SOSYAL BİLGİLER

7. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 1 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. 7/D sınıfı, okulda yapılacak kermeste bir stant açacaktır. Stantta ne satılacağına karar vermek için Batu, Kaan, Melis ve Duru teneffüste bir araya gelmiştir. Görselde bu toplantıda geçen konuşmalar verilmiştir.

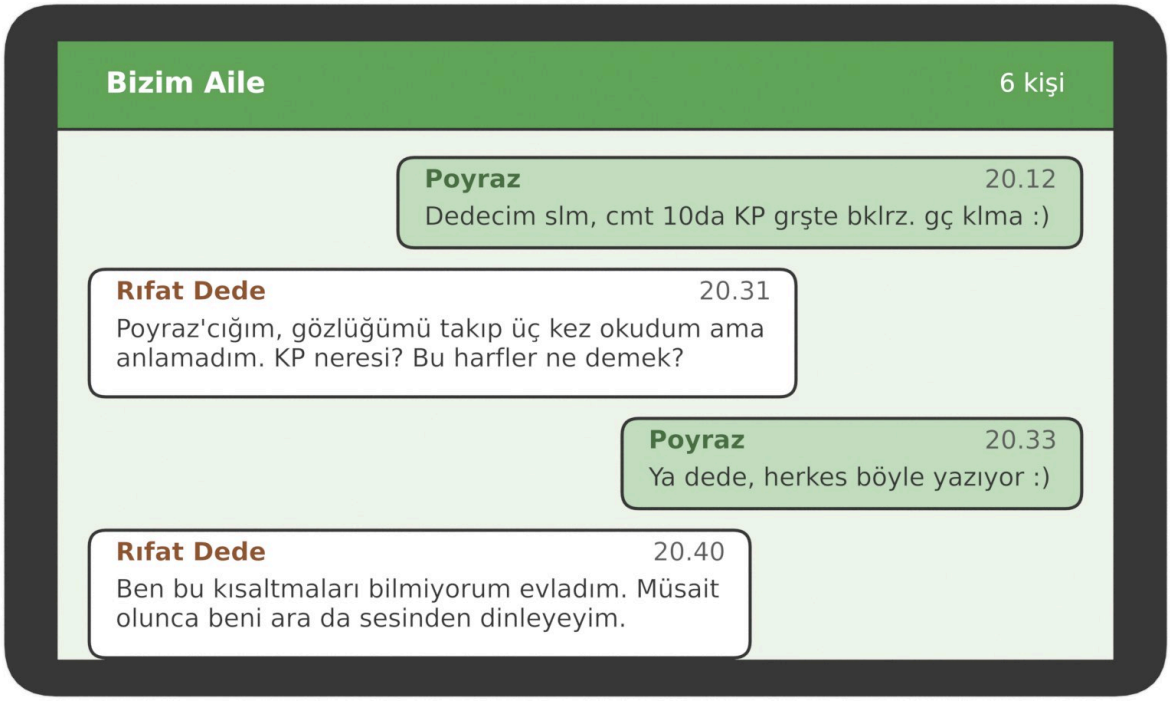

1.1. Kaan'ın ve Melis'in konuşmalarında etkili iletişimi engelleyen birer davranışı belirleyiniz. (4 puan)

1.2. Kaan'ın konuşmasını, Batu ile alay etmeden ve onu suçlamadan, kendi düşüncesini "ben dili" ile anlatacak biçimde yeniden yazınız. (3 puan)

1.3. Duru'nun "Batu, fikrine gülünmesi canını sıkmış olmalı." sözünde etkili iletişimin hangi unsuru görülmektedir? Bu tutumun grup arkadaşlığına nasıl katkı sağlayacağını açıklayınız. (3 puan)

2. Poyraz'ın ailesi cumartesi günü Kent Parkı'nda piknik yapacaktır. Poyraz, dedesiyle sabah saat 10.00'da parkın ana girişinde buluşmak istemektedir. Bunun için ailesinin mesajlaşma grubuna bir mesaj yazmıştır. Görselde bu mesaj ve ardından gelen yazışma verilmiştir.

2.1. Dedesinin Poyraz'ın mesajını anlayamamasının nedenlerini, yazılı iletişimin özelliklerini dikkate alarak açıklayınız. (4 puan)

2.2. Poyraz'ın ilk mesajını, dedesinin kolayca anlayabileceği biçimde yeniden yazınız. (3 puan)

2.3. Dedesinin istediği gibi telefonla sesli konuşmanın, iletinin doğru anlaşılmasına nasıl katkı sağlayacağını açıklayınız. (3 puan)

3. Okulun "Engelleri Birlikte Aşalım" panosu için hazırlanan aşağıdaki kartlarda, ülkemizde özel gereksinimli bireylere sunulan bazı hizmetler tanıtılmıştır.

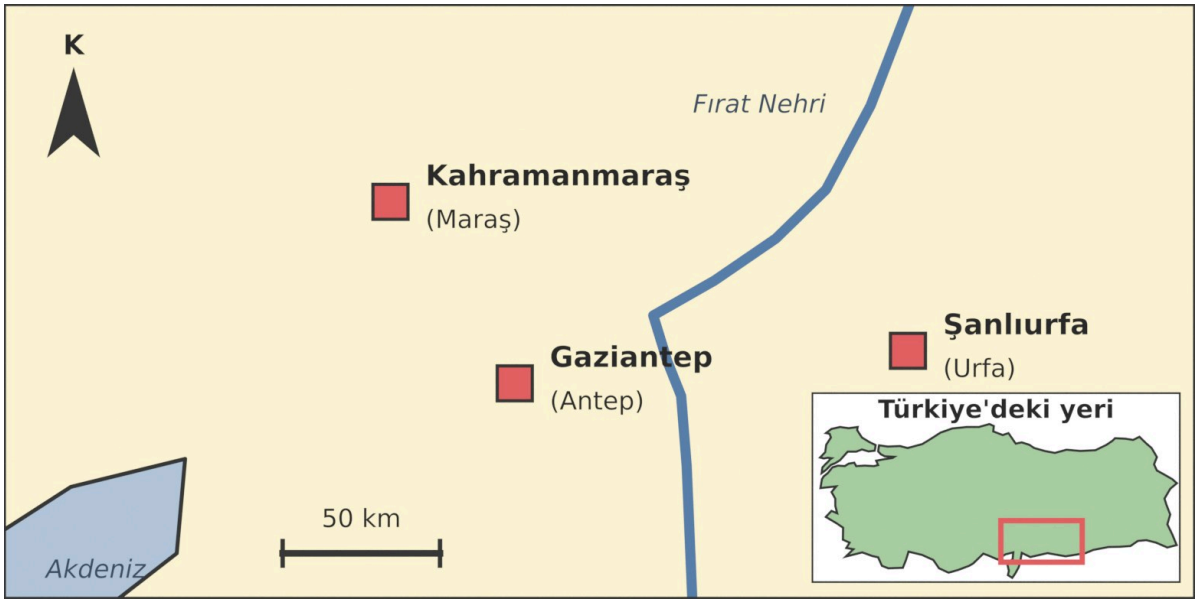

3.1. Kartlarda tanıtılan hizmetlerin özel gereksinimli bireylerin hayatına ortak katkısını yazınız. (3 puan)

3.2. Kartlarda örneği bulunmayan ulaşım ya da istihdam (iş hayatı) alanında, özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik yeni bir fikir geliştiriniz. Fikrinizden kimlerin, nasıl yararlanacağını açıklayınız. (4 puan)

3.3. Kartlardan birini seçiniz. Seçtiğiniz hizmetin amacına ulaşabilmesi için toplumdaki bireylerin gösterebileceği bir davranışı yazınız. (3 puan)

4. Aşağıdaki haritayı inceleyiniz ve metni okuyunuz.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Maraş, Antep ve Urfa önce İngiliz, sonra Fransız askerî birlikleri tarafından işgal edildi. Bu şehirlerde işgale karşı mücadeleyi düzenli bir ordu değil, şehirlerin halkı yürüttü. Farklı mesleklerden insanlar bir araya gelerek millî kuvvetler oluşturdu; kadınlar da işgali kınayan mitinglere katılarak mücadeleye destek verdi.

Maraş halkı, 1920 yılının başında yaklaşık üç hafta süren çarpışmaların sonunda şehrini kurtardı. Urfa halkı da aynı yılın nisan ayında şehrini kurtardı. Antep halkı ise yaklaşık on ay boyunca kuşatma altında şehrini savundu. Kuşatma uzadıkça yiyecekler tükendi; halk açlıkla karşı karşıya kaldığı hâlde savunmayı sürdürdü. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Antep halkının bu direnişi nedeniyle 1921'de şehre "Gazi" unvanını verdi. Bugün bu üç şehrin adının başında, halkın o yıllardaki mücadelesini hatırlatan "Kahraman", "Gazi" ve "Şanlı" unvanları bulunur.

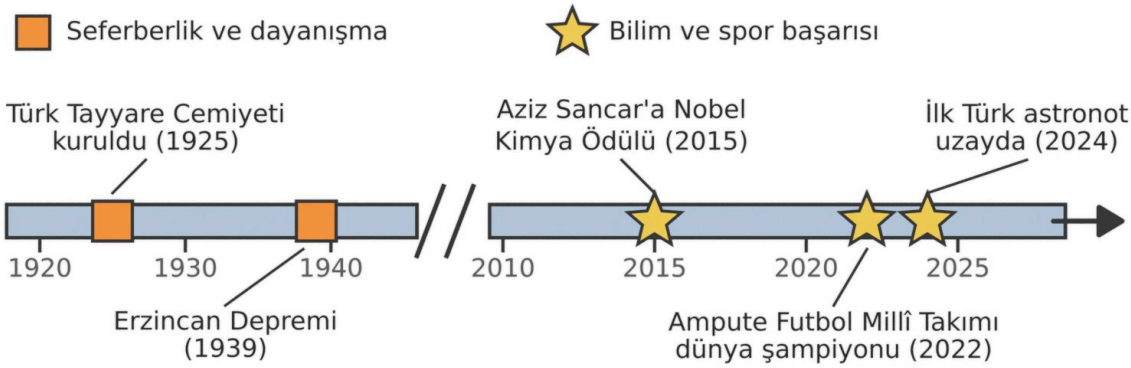
kuşatma: bir yerin dört bir yandan sarılarak dışarıyla bağlantısının kesilmesi · *unvan:* bir kişiye ya da yere, bir başarısı nedeniyle verilen onur adı

4.1. Metne göre Maraş, Antep ve Urfa halkının işgal karşısında gösterdiği iki tutum ve davranışı yazınız. (4 puan)

4.2. Halkın bu tutum ve davranışlarından yola çıkarak sahip olduğu duygu ve değerlere ilişkin bir çıkarımda bulununuz. (5 puan)

4.3. Bu şehirlerdeki halk direnişinin Millî Mücadele'nin kazanılmasına ve Anadolu'nun başka yerlerinde yaşayan halka olası etkisini değerlendiriniz. (6 puan)

5. Aşağıdaki zaman şeridinde bütün milleti ilgilendiren bazı gelişmeler, tabloda ise bunlardan üçü karşısında Türk toplumunun gösterdiği tutum ve davranışlara örnekler verilmiştir.

Gelişme	Türk toplumunun gösterdiği tutum ve davranışlardan örnekler
Türk Tayyare Cemiyetinin kurulması (1925)	Hava gücünü artırmak için kurulan cemiyete her kesimden insan bağış yaptı, kurban derisi bağışladı. Alınan uçaklara bağış toplayan şehir ve ilçelerin adları verildi.
Ampute Futbol Millî Takımı'nın dünya şampiyonluğu (2022)	İstanbul'daki finali stadyumda binlerce kişi izledi. Takım ilk kez dünya şampiyonu olunca ülkenin her köşesinden kutlama mesajları paylaşıldı.
İlk Türk astronotun uzay yolculuğu (2024)	Fırlatma gece yarısı yapıldığı hâlde milyonlarca kişi bu anı canlı izledi. Uzayda yapılan deneyler merakla takip edildi.

tayyare: uçak · *ampute futbol:* kol ya da bacak kaybı yaşamış sporcuların oynadığı futbol

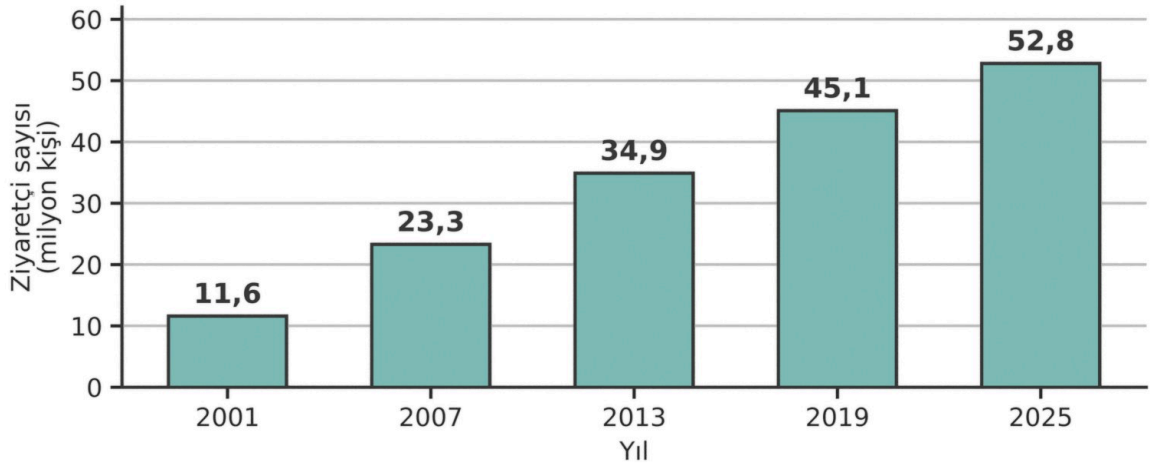
5.1. Tablodaki üç gelişmede toplumun gösterdiği tutum ve davranışların ortak yönünü, tablodan örnek vererek yazınız. (5 puan)

5.2. Tayyare Cemiyetinin kurulması ile ampute futbol şampiyonluğu karşısında toplumun gösterdiği tutum ve davranışları karşılaştırarak bir farkı yazınız. (5 puan)

5.3. Gelecekte ülkemizi ilgilendirebilecek bir millî mesele seçiniz (ör. büyük bir sel felaketi, ülkemizde yapılacak uluslararası bir spor organizasyonu). Türk toplumunun bu mesele karşısında gösterebileceği iki tutum ve davranışa ilişkin önermede bulununuz. (6 puan)

5.4. Bu tür tutum ve davranışların toplumsal birlikteliğe etkisini değerlendiriniz. (4 puan)

6. Doruk, küreselleşmeyle ilgili ödevi için önce Kültür ve Turizm Bakanlığının verilerini incelemiş, ardından Akdeniz kıyısındaki bir köyde pansiyon işleten dayısıyla söyleşi yapmıştır.

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, sınır istatistikleri. Grafikte altı yılda bir seçilen yıllar gösterilmiştir; aradaki bazı yıllarda (ör. 2020'de salgın nedeniyle) geçici düşüşler olmuştur.

> ***Dayı:*** *Ben senin yaşındayken köyümüzün geçim kaynağı seracılık ve balıkçılıktı. Köye yılda birkaç yabancı gezgin gelirdi; onlar da günlerce otobüs değiştirerek gelirdi. Şimdi Almanya'dan, Polonya'dan, Rusya'dan gelen misafirlerimiz uçakla birkaç saatte buraya ulaşıyor. Evlerin çoğu pansiyon oldu, gençlerimiz otellerde ve tur şirketlerinde çalışıyor. Rezervasyonları dünyanın her yerinden internetten alıyorum. Ama köyün taş evlerinin çoğu yıkıldı, yerlerine birbirine benzeyen beton binalar yapıldı; köyümüz eski görünümünü kaybetti.*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

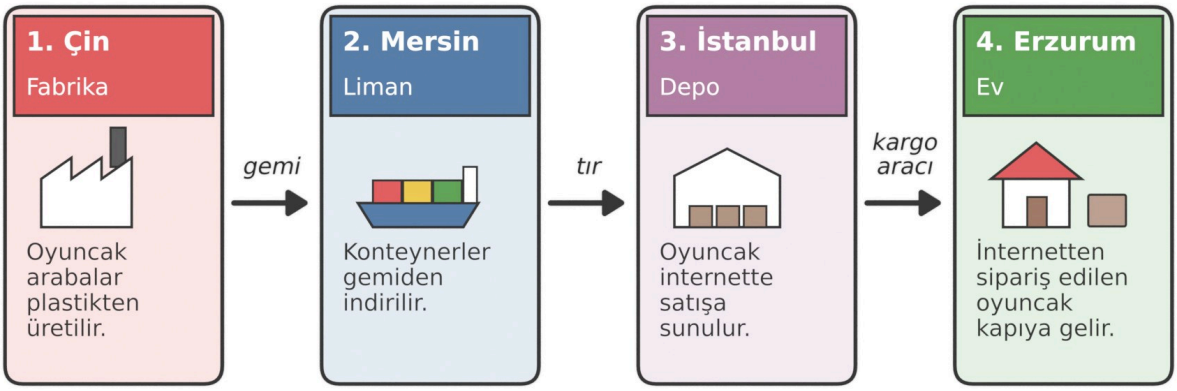
6.1. Grafiğe göre Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısının 2001-2025 yılları arasında nasıl değiştiğini verileri kullanarak açıklayınız. (4 puan)

6.2. Dayının anlattıklarından yararlanarak küreselleşmenin köyde ulaşım ve geçim kaynakları alanlarında meydana getirdiği değişimi, geçmiş ile bugünü karşılaştırarak açıklayınız. (6 puan)

6.3. Dayının anlattıkları dışında, yabancı ziyaretçi sayısının artmasıyla ortaya çıkan bir değişime örnek veriniz ve bu örneğin toplum hayatını nasıl etkilediğini açıklayınız. (5 puan)

6.4. Dayı, küreselleşmenin köye olumsuz bir etkisinden de söz etmektedir. Bu etkiyi belirleyiniz ve etkiyi azaltmak için bir öneri yazınız. (5 puan)

7. Aşağıdaki şemada, plastik bir oyuncak arabanın fabrikadan bir çocuğun evine ulaşana kadar geçtiği aşamalar gösterilmiştir. (Bilgiler örnek olarak verilmiştir.)

Kırk yıldır ahşap oyuncak yapan İlyas Usta, okul gazetesine verdiği röportajda şunları anlatmıştır:

> *Eskiden ilçemizdeki çocukların çoğu benim yaptığım tahta arabalarla, topaçlarla oynardı. Şimdi uzak ülkelerdeki fabrikalarda üretilen plastik oyuncaklar marketlerde ve internette daha ucuza satılıyor. Siparişlerim çok azaldı. Yanımda yetişen çırağım da başka bir işe geçti.*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

7.1. Şemadaki oyuncağın yolculuğu, küreselleşmenin hangi alanlardaki etkisini göstermektedir? İki alan belirleyiniz ve her birini şemadan bir örnekle açıklayınız. (6 puan)

7.2. İlyas Usta'nın anlattıklarından yola çıkarak küreselleşmenin küçük yerel işletmeler üzerindeki etkisini yorumlayınız. (5 puan)

7.3. Ucuz plastik oyuncakların çok sayıda üretilip kısa sürede atılmasının çevreye olası bir etkisini yazınız. Bu etkiyi azaltmak için tüketici olarak yapabileceğiniz bir davranışı öneriniz. (4 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama), SDB2.1. İletişim
2	SB.7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama), SDB2.1. İletişim
3	SB.7.1.2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.3. Fikir Üretme), SDB2.3. Sosyal Farkındalık
4	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
5	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.7. Karşılaştırma
6	SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
7	SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama

PUANLAMA TABLOSU							
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**TOPLAM**
10	*10*	*10*	*15*	*20*	*20*	*15*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 1** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 7. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(4 puan)**: Kaan'ın davranışını belirleme **(2 puan)**: Batu'nun fikriyle alay etmesi, alaycı bir üslup kullanması, arkadaşının fikrini küçümsemesi. Melis'in davranışını belirleme **(2 puan)**: sürekli öğüt vermesi, emreder gibi konuşması ("Benim dediğimi yapın."), arkadaşlarını "hep aceleci" diye genelleyerek suçlaması (sen dili), başkalarının fikrini dinlemeden kendi fikrini dayatması. Biri yeterlidir.
- 1.2 **(3 puan)**: Alay ve suçlama içermeyen, durumu merkeze alan ve Kaan'ın kendi düşüncesini ya da duygusunu "ben" bakış açısıyla anlatan cümle 3 puan (ör. "Kurabiye satan çok stant olabileceğinden endişe ediyorum."). Alay içermeyen ancak ben dili kurulmamış cümleler (ör. "Başka bir şey satalım.") 1 puan.
- 1.3 **(3 puan)**: Unsuru belirleme **(1 puan)**: empati. Terimi yazmadan "Duru, kendini Batu'nun yerine koyarak onun duygusunu anlamıştır." biçiminde açıklayan cevaplar da kabul edilir. Soru yalnız Duru'nun ilk cümlesini sorduğu için ikinci cümleye dayanan "iş birliği" cevabı unsur puanı almaz. Katkıyı açıklama **(2 puan)**: üzülen arkadaşın anlaşıldığını hissetmesi, gerginliğin azalması, grupta güven ve dostluğun güçlenmesi, herkesin fikrini çekinmeden söyleyebilmesi gibi.

Örnek doğru cevap:

1.1. Kaan, Batu'nun fikriyle alay etmiş, alaycı bir üslup kullanmıştır. Melis ise arkadaşlarına sürekli öğüt vermiş ve "Benim dediğimi yapın." diyerek emreder gibi konuşmuştur.

1.2. "Kurabiye güzel bir fikir ama başka sınıfların da kurabiye satmasından endişe ediyorum. Yanına farklı bir ürün de eklemeyi düşünebilir miyiz?"

1.3. Duru'nun bu sözünde empati görülmektedir. Duru, Batu'nun yerine kendini koyarak onun üzüldüğünü fark etmiştir. Bu tutum Batu'nun kendini anlaşılmış hissetmesini sağlar, gruptaki gerginliği azaltır ve arkadaşlığı güçlendirir.

Yanlış cevap: Kaan'ın davranışını "Batu'ya yardım etmesi" ya da Melis'in davranışını "plan yapılmasını istemesi" diye olumlu bir davranış olarak yazmak; Kaan'ın konuşmasını "Senin fikirlerin hep sıradan." gibi yine alay eden ya da suçlayan bir cümleyle yazmak; Duru'nun sözünü "sen dili" olarak belirlemek puan almaz. Bir maddede eksik kalan cevap yalnız o ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(4 puan)**: Yazılı (dijital) iletişimin özelliğini belirtme **(2 puan)**: dijital ortamda kullanılan kısaltmaları ve "dijital dili" herkesin bilmemesi; yazılı iletide karşıdakinin yüz ifadesi görülmediği için anlamadığının hemen fark edilememesi, soru ve açıklamaların gecikmesi; ses tonunun duyulmaması. Poyraz'ın mesajındaki somut sorunu belirtme **(2 puan)**: sözcüklerin kısaltılarak yazılması ("slm", "cmt", "bklrz", "gç klma"), "KP" gibi buluşma yerini belirsiz bırakan bir kısaltma kullanılması, iletinin açık ve net olmaması.
- 2.2 **(3 puan)**: Bütün bilgileri (cumartesi, saat 10.00, Kent Parkı'nın ana girişi) kısaltma kullanmadan, açık ve nazik bir dille veren mesaj 3 puan. Kısaltmaları düzelten ancak bilgilerden birini eksik bırakan ya da buluşma yerini yine belirsiz bırakan mesaj 1 puan.
- 2.3 **(3 puan)**: Sesli konuşmada kısaltma kullanılmadığını, dedenin anlamadığı bir şeyi hemen sorup Poyraz'ın açıklayabileceğini (anında geri bildirim), ses tonunun duyulmasıyla Poyraz'ın dedesini sevgiyle davet ettiğinin anlaşılacağını belirten açıklama 3 puan. Gerekçe belirtmeden yalnızca "Daha iyi anlaşılır." demek 1 puan.

Örnek doğru cevap:

2.1. Poyraz sözcükleri kısaltarak yazmıştır. Dedesi dijital ortamda kullanılan bu kısaltmaları bilmediği için mesajı üç kez okumasına rağmen anlayamamıştır. Ayrıca "KP" yazdığı için buluşma yeri belirsiz kalmıştır. Yazılı mesajda Poyraz, dedesinin yüzünü göremediği için onun mesajı anlamadığını hemen fark edememiştir.

2.2. "Merhaba dedeciğim, cumartesi günü saat 10.00'da Kent Parkı'nın ana girişinde seni bekliyoruz. Lütfen geç kalma, seni görmeyi çok istiyoruz."

2.3. Telefonda konuşurken Poyraz kısaltma kullanmaz, her şeyi açıkça söyler. Dedesi anlamadığı bir yer olursa hemen sorar, Poyraz da açıklar. Dede, torununun ses tonundan onu sevgiyle çağırdığını da anlar.

Yanlış cevap: Yanlış anlaşılmanın nedenini "Dedesi mesajı dikkatli okumadı." ya da "Telefonun ekranı küçüktü." diye yazılı iletişimin özelliklerine değinmeden açıklamak; mesajı yine kısaltmalarla ya da yer ve saat bilgisi olmadan yazmak; sesli konuşmanın katkısını açıklamadan "Mesaj yazmamalıydı." demek puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(3 puan)**: Özel gereksinimli bireylerin sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinden ve sosyal yaşamdan diğer bireylerle eşit şekilde yararlanmasını sağlamak; karşılaştıkları güçlükleri azaltmak, bağımsızlıklarını ve yaşam kalitelerini artırmak; ailelerine destek olmak. Biri yeterlidir. Yalnızca "Onlara yardım etmek." gibi eksik ifadeler 1 puan.
- 3.2 **(4 puan)**: Ulaşım ya da istihdam alanında uygulanabilir bir fikir geliştirme **(2 puan)**. Fikirden kimlerin ve nasıl yararlanacağını açıklama **(2 puan)**. Örnekler: durak ve istasyonlarda sesli ve ışıklı anons sistemleri kurulması; taksi ve dolmuşlarda tekerlekli sandalyeyle binilebilen araçların artırılması; yaya geçitlerinde sesli trafik ışıkları konması; özel gereksinimli bireylere ilgi alanlarına göre meslek kursları açılması; iş yerlerinin tekerlekli sandalyeyle kullanılabilir hâle getirilmesi; iş yerlerinde işaret dili bilen bir çalışma arkadaşı görevlendirilmesi. Kartlarda örneği bulunan sağlık, eğitim, kültür ya da bakım alanında yazılan fikirler fikir geliştirme ölçütünden puan almaz. Bu cevaplarda fikirden kimlerin ve nasıl yararlanacağı doğru açıklanmışsa yalnız açıklama ölçütünün 2 puanı verilir.
- 3.3 **(3 puan)**: Seçilen kartla ilgili, uygun ve uygulanabilir bir davranış yazma 3 puan. Örnekler: A kartı için yalnız yaşayan özel gereksinimli komşuları bu hizmetten haberdar etmek, ihtiyaç duyduklarında başvurmalarına yardım etmek; B kartı için hastanede ya da evde eğitim alan sınıf arkadaşını ders notları ve sınıftaki etkinliklerden haberdar etmek, onu görüntülü görüşmeyle sınıf etkinliklerine katmak; C kartı için sesli ve kabartma yazılı kitapları özenle kullanıp zamanında iade etmek, bu bölümü çevresine tanıtmak; D kartı için merkezdeki bireylere ön yargısız ve saygılı davranmak, merkezde gönüllü etkinliklere katılmak. Seçilen kartla ilişkisi olmayan genel ifadeler (ör. "Yardımcı olmalıyız.") 1 puan.

Örnek doğru cevap:

3.1. Bu hizmetler, özel gereksinimli bireylerin sağlık, eğitim ve kültür gibi alanlarda karşılaştığı güçlükleri azaltır. Böylece bu bireyler hizmetlerden diğer insanlarla eşit şekilde yararlanır ve daha bağımsız yaşar.

3.2. Otobüs duraklarına, gelen otobüsün numarasını hem sesli hem de yazılı olarak duyuran ekranlar konabilir. Böylece görme yetersizliği olan yolcular otobüsü sesten, işitme yetersizliği olan yolcular ise ekrandaki yazıdan öğrenerek doğru otobüse binebilir.

3.3. B kartını seçtim. Hastanede eğitim alan bir sınıf arkadaşımıza her hafta ders notlarını gönderir, onu görüntülü görüşmeyle sınıftaki etkinliklere katarız.

Yanlış cevap: Hizmetlerin amacını "Hastanelerin kalabalığını azaltmak." ya da "Kütüphanelere daha çok kitap almak." diye yazmak; özel gereksinimli bireyleri toplumdan ayıran öneriler (ör. "Yalnız onların çalışacağı ayrı iş yerleri kurulsun."); seçilen kartla ilgisi olmayan davranışlar yazmak puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(4 puan)**: Metne uygun her tutum ve davranış 2 puan (2 + 2). Örnekler: düzenli ordu olmadığı hâlde halkın kendi şehrini savunması; farklı mesleklerden insanların bir araya gelerek millî kuvvetler oluşturması; kadınların işgali kınayan mitinglere katılarak mücadeleye destek vermesi; Antep halkının açlığa rağmen yaklaşık on ay boyunca savunmayı sürdürmesi; şehirlerini işgalden kurtarması.
- 4.2 **(5 puan)**: Halkın sahip olduğu iki duygu ya da değeri doğru belirleme; her biri 2 puan **(4 puan)**: vatan sevgisi (vatanseverlik), bağımsızlık bilinci, cesaret, fedakârlık, kararlılık ve sabır, dayanışma ve yardımlaşma, millî birlik ve beraberlik duygusu. Belirlenen duygu ve değerleri metindeki bir davranışla ilişkilendirerek çıkarım cümlesi kurma **(1 puan)**.
- 4.3 **(6 puan)**: Millî Mücadele'nin kazanılmasına etkisini değerlendirme **(3 puan)**: düzenli ordu bulunmayan bir bölgede işgalin halkın gücüyle durdurulması; Türkiye Büyük Millet Meclisinin ordusunu başka cephelerde kullanabilmesi, ordunun yükünün hafiflemesi; işgalci güçlerin bölgede kalmasının zorlaşması ve bölgeden çekilmeleri; işgalin kalıcı olamayacağının gösterilmesi. Biri yeterlidir. Anadolu'nun başka yerlerindeki halka etkisini değerlendirme **(3 puan)**: halka umut, moral ve cesaret vermesi; başka şehirlere örnek olması; insanların Millî Mücadele'ye katılma isteğinin artması; millî birlik ve bağımsızlık bilincinin güçlenmesi.

Örnek doğru cevap:

4.1. Halk, düzenli ordu olmadığı hâlde farklı mesleklerden insanlarla bir araya gelerek şehrini savunmuştur. Antep halkı açlık çekmesine rağmen yaklaşık on ay boyunca savunmayı sürdürmüştür.

4.2. Halkın açlığa rağmen savunmayı bırakmaması ve kadın erkek herkesin mücadeleye destek vermesi, vatanını çok sevdiğini ve bağımsızlığı için fedakârlık yapmaktan çekinmediğini gösterir. Ayrıca halkın dayanışma içinde olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Halkın direnişi sayesinde düzenli ordu bu bölgeye büyük birlikler göndermek zorunda kalmamış, gücünü daha çok başka cephelerde kullanabilmiştir. İşgalciler de bölgede kalamayacaklarını anlamıştır. Bu direniş, Anadolu'nun başka yerlerindeki halka umut ve cesaret vermiş; insanlar, birlik olunduğunda işgalin sona erdirilebileceğini görmüştür.

Yanlış cevap: Metinde olmayan davranışlar (ör. “Halk şehirlerini terk edip Ankara'ya gitti.”) yazmak; duygu ve değer yerine yalnızca olay ya da yer adı (ör. “Antep savunması”) yazmak; “Halk mücadeleye katılmadı, şehirleri ordu kurtardı.” gibi metinle çelişen değerlendirmeler puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(5 puan)**: Üç gelişmede de toplumun ülkesini ilgilendiren bir konuyu sahiplendiğini; ortak bir amaç ya da başarı etrafında birleştiğini; destek, dayanışma, gurur ve millî aidiyet duygusuyla hareket ettiğini tablodaki örneklere dayanarak belirten cevap 5 puan (ör. bağış yapılması, finalin binlerce kişi tarafından izlenmesi, fırlatmanın milyonlarca kişi tarafından canlı izlenmesi). Örnek vermeden yalnızca "birlik" ya da "sahiplenme" gibi tek kelime yazan cevap 2 puan.
- 5.2 **(5 puan)**: İki gelişmeyi de anarak doğru bir fark yazma 5 puan. Örnekler: Tayyare Cemiyetinde toplum, ülkenin bir ihtiyacını (hava gücünü) karşılamak için bağış yaparak maddi fedakârlıkta bulunmuştur; ampute futbol şampiyonluğunda ise toplum, kazanılmış bir başarıyı izleyerek, kutlayarak ve sevincini paylaşarak manevi destek vermiştir. Ya da 1925'te destek bağış kampanyalarıyla verilirken 2022'de televizyon, genel ağ ve sosyal medya aracılığıyla anında kutlama mesajları paylaşılmıştır. Yalnızca bir gelişmeyi anlatıp karşılaştırma yapmayan cevap 2 puan. Toplumun davranışlarını karşılaştırmadan yalnız zaman şeridindeki gösterge adlarını yazan cevap (ör. "Biri seferberlik ve dayanışma, öteki bilim ve spor başarısıdır.") da 2 puan.
- 5.3 **(6 puan)**: Seçilen millî meseleye uygun, önerme biçiminde yazılmış iki tutum ve davranış; her biri 3 puan (3 + 3). Örnekler: Büyük bir sel felaketi yaşanırsa toplum bölgeye yardım malzemesi gönderir, gönüllüler temizlik çalışmalarına katılır, evleri zarar görenlere kapısını açar. Ülkemizde uluslararası bir spor organizasyonu yapılırsa toplum misafir sporculara ve seyircilere konukseverlik gösterir, gönüllü olarak görev alır, millî sporcuları tribünlerde destekler. Öğrencinin seçtiği başka uygun millî meseleler (ör. yerli bir aşının geliştirilmesi) de kabul edilir. Seçilen meseleyle ilgisiz davranışlar puan almaz.
- 5.4 **(4 puan)**: Bu tutum ve davranışların toplumda birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirdiğini, insanların ortak bir amaç için bir araya gelmesini sağladığını, millî aidiyet ve gurur duygusunu pekiştirdiğini, insanların birbirine güvenini artırdığını ve gelecek kuşaklara örnek olduğunu belirten iki yönlü değerlendirme 4 puan; tek yönlü değerlendirme 2 puan.

Örnek doğru cevap:

5.1. Üç gelişmede de Türk toplumu ülkesini ilgilendiren konuyu sahiplenmiştir. İnsanlar 1925'te uçak alınması için bağış yapmış, 2022'de şampiyonluk maçını izleyip kutlamış, 2024'te de fırlatmayı gece yarısı canlı izlemiştir. Toplum, ortak bir amaç ve başarı etrafında birleşmiştir.

5.2. Tayyare Cemiyeti kurulduğunda insanlar ülkenin hava gücü ihtiyacını karşılamak için bağış yaparak maddi fedakârlıkta bulunmuştur. Ampute futbol şampiyonluğunda ise toplum, kazanılan başarıyı izleyip kutlayarak manevi destek vermiş ve sevincini paylaşmıştır.

5.3. Ülkemizde uluslararası bir spor organizasyonu yapılmasını seçtim. Böyle bir organizasyon yapılırsa toplum, şehrine gelen sporculara ve seyircilere konukseverlik gösterir. Ayrıca gençler gönüllü olarak organizasyonda görev alır.

5.4. Bu tür tutum ve davranışlar insanların kendini aynı milletin parçası olarak hissetmesini sağlar. Birlikte üzülen ve birlikte sevinen insanlar birbirine daha çok güvenir. Böylece birlik ve beraberlik güçlenir, toplum gelecekteki sorunları da birlikte aşar.

Yanlış cevap: Ortak yönü "Hepsi İstanbul'da olmuştur." ya da "Hepsi spor olayıdır." diye yazmak; iki gelişme arasındaki farkı yalnızca tarih farkıyla açıklamak (ör. "Biri 1925'te, öteki 2022'de olmuştur."); seçilen meseleyle ilgisiz önermeler yazmak puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(4 puan)**: Grafikte gösterilen yıllarda yabancı ziyaretçi sayısının her seferinde bir öncekinden fazla olduğunu, sayının 2001'deki 11,6 milyondan 2025'te 52,8 milyona yükseldiğini belirtme **(2 puan)**. Değişimi verilere bağlı kalarak yorumlama **(2 puan)**: sayının 24 yılda yaklaşık 41,2 milyon arttığını ya da 4 katından fazlasına çıktığını ifade etme; son dönemde artışın yavaşladığını belirtmek de kabul edilir. Artışı grafikte gösterilen yıllara bağlayan ifadeler (ör. “Grafikteki yıllarda sayı hep artmıştır.”) kabul edilir. Kaynak notunda aradaki bazı yıllarda düşüş olduğu belirtildiği için bütün yıllar için kesin yargılar (ör. “Sayı her yıl artmıştır.”, “Sayı hiç düşmemiştir.”) ya da tahminler (ör. “2030'da 70 milyon olacak.”) bu ölçütten puan kaybettirir.
- 6.2 **(6 puan)**: Ulaşım alanındaki değişim **(3 puan)**: geçmişte köye gelen az sayıdaki yabancı gezginin günlerce otobüs değiştirerek geldiği, bugün ise misafirlerin uçakla birkaç saatte ulaşabildiği. Geçim kaynakları alanındaki değişim **(3 puan)**: geçmişte köyün geçiminin seracılık ve balıkçılıktan sağlandığı, bugün ise evlerin pansiyona dönüştüğü, gençlerin otellerde ve tur şirketlerinde çalıştığı, yani turizmin önemli bir geçim kaynağı hâline geldiği. Geçmiş ile bugünü karşılaştırmadan yalnızca bugünü anlatan her açıklama 1 puan.
- 6.3 **(5 puan)**: Dayının anlattıkları dışında uygun bir örnek verme **(2 puan)** ve bu örneğin toplum hayatını nasıl etkilediğini açıklama **(3 puan)**. Örnekler: turizm gelirlerinin ülke ekonomisine katkı sağlaması; çevirmenlik, el sanatları satışı gibi yeni iş alanlarının oluşması; farklı kültürlerden insanların tanışması; yöresel ürünlerin dünyaya tanıtılması; havalimanı ve yolların gelişmesi; yabancı dil öğrenmeye ilginin artması.
- 6.4 **(5 puan)**: Olumsuz etkiyi belirleme **(2 puan)**: köyün geleneksel taş evlerinin yıkılması, yerine birbirine benzeyen beton binalar yapılması, böylece köyün özgün görünümünün ve yerel kültürünün zayıflaması. Bu etkiyi azaltmak için uygulanabilir bir öneri yazma **(3 puan)**: eski taş evlerin onarılıp pansiyon olarak kullanılması; yeni binaların köyün geleneksel mimarisine uygun yapılması; belediyenin eski evleri koruma altına alması gibi. “Bina yapılmasın.” gibi genel ya da uygulanamayacak öneriler 1 puan.

Örnek doğru cevap:

6.1. Grafikte gösterilen yıllarda Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı her seferinde artmıştır. 2001'de 11,6 milyon olan sayı 2025'te 52,8 milyona çıkmıştır. Yani 24 yılda sayı 4 katından fazlasına çıkmıştır.

6.2. Dayı çocukken köye gelen birkaç yabancı gezgin günlerce otobüs değiştirerek gelirdi; bugün misafirler uçakla birkaç saatte geliyor. Eskiden köyün geçim kaynağı seracılık ve balıkçılıktı; bugün evler pansiyon olmuş, gençler otellerde çalışıyor. Turizm köyün önemli bir geçim kaynağı olmuştur.

6.3. Ülkemize gelen yabancı ziyaretçiler yöresel yemeklerimizi ve el sanatlarımızı tanır. Böylece bu ürünler başka ülkelerde de bilinir hâle gelir; bu ürünleri üreten ve satan insanların geliri artar.

6.4. Köyün taş evleri yıkılmış, yerlerine birbirine benzeyen beton binalar yapılmıştır; köy özgün görünümünü kaybetmiştir. Bunu önlemek için kalan taş evler yıkılmadan onarılıp pansiyon olarak kullanılabilir.

Yanlış cevap: Grafikteki değişimi “Ziyaretçi sayısı azalmıştır.” ya da yanlış değerlerle ifade etmek; ulaşım ve geçim kaynaklarındaki değişimi geçmişle karşılaştırmadan ve dayının anlattıklarıyla ilgisiz biçimde yazmak; 6.3'te dayının anlattığı pansiyon, otellerde ya da tur şirketlerinde çalışma veya internetten rezervasyon örneğini tekrar etmek; olumsuz etki olarak söyleşide geçmeyen bir durum yazmak puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

7. Doğru cevap:

- 7.1 **(6 puan)**: Her alan için alanın adı 1 puan, şemadan uygun örnekle açıklaması 2 puan (3 + 3). Ekonomi (ticaret): Çin'de üretilen oyuncağın Türkiye'ye getirilip burada satılması, yani ülkeler arası ticaret ve ithalat. Ulaşım: oyuncağın konteyner gemisiyle ülkeler arasında, tırla şehirler arasında, kargo aracıyla eve taşınması. İletişim: oyuncağın internetten sipariş edilerek satın alınması (e-ticaret).
- 7.2 **(5 puan)**: Küreselleşmeyle dünyanın farklı yerlerinde fabrikalarda çok sayıda ve ucuza üretilen ürünlere marketlerden ve internetten kolayca ulaşılabildiğini; bu durumun tüketicilerin tercihlerini değiştirdiğini ve İlyas Usta gibi küçük yerel işletmelerin sipariş kaybetmesine, ustaların yanında çırak yetişmemesine, zamanla el sanatlarının ve işletmelerin kaybolma tehlikesiyle karşılaşmasına yol açtığını gerekçesiyle yorumlama 5 puan. Yalnızca “Usta'nın işi azaldı.” gibi gerekçesiz ifadeler 2 puan.
- 7.3 **(4 puan)**: Çevreye olası etkiyi yazma **(2 puan)**: kısa sürede atılan plastiklerin doğada yüzlerce yıl bozulmadan kalması, çöp ve atık miktarının artması, toprak ve denizlerin kirlenmesi; üretim için daha fazla ham madde ve enerji kullanılması. Tüketici olarak uygulanabilir bir davranış önerme **(2 puan)**: ihtiyaç kadar oyuncak almak, uzun süre dayanan oyuncakları tercih etmek, bozulan oyuncakları onarmak, kullanılmayan oyuncakları başka çocuklara vermek ya da takas etmek, plastik atıkları geri dönüşüme ayırmak.

Örnek doğru cevap:

7.1. Ekonomi: Çin'deki fabrikada üretilen oyuncak Türkiye'ye getirilip burada satılmaktadır. Bu, ülkeler arasındaki ticaretin arttığını gösterir. Ulaşım: Oyuncak gemiyle Mersin Limanı'na, oradan tırla İstanbul'a, kargo aracıyla da Erzurum'daki eve taşınmaktadır.

7.2. Küreselleşmeyle birlikte uzak ülkelerde fabrikalarda üretilen ucuz oyuncaklar marketlerde ve internette kolayca satılır hâle gelmiştir. İnsanlar daha ucuz olduğu için bu oyuncakları tercih edince İlyas Usta'nın siparişleri azalmıştır. Çırağı da başka işe geçtiği için ahşap oyuncak yapma sanatı unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

7.3. Kısa sürede atılan plastik oyuncaklar doğada uzun yıllar bozulmadan kalır ve çevreyi kirletir. Tüketici olarak ihtiyacım kadar oyuncak alırım, artık oynamadığım oyuncakları atmak yerine başka çocuklara veririm.

Yanlış cevap: Alan olarak şemada örneği olmayan “spor” ya da “sağlık” yazmak; yerel işletmelere etkiyi “Ustaların siparişleri arttı.” diye yorumlamak; çevreye etki olarak “Oyuncaklar kırılır.” gibi ilgisiz cevaplar vermek puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.